

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО МОБІЛЬНОСТІ У НАДАННІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НАСЕЛЕННЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проблема формування простору соціально-психологічної підтримки населення в умовах війни є актуальною для мешканців усієї нашої країни. В умовах сьогодення ми обов'язково маємо враховувати це й у побудові освітнього процесу, що стосується професійної підготовки майбутніх соціальних працівників [3]. З-поміж існуючих потреб населення в умовах війни, нам було визначено три важливі аспекти, що мають бути актуалізовані як під час лекційних занять, так і у ході практичних/семінарських занять, під час тренінгової роботи, а також у процесі засідань круглого столу для здобувачів усіх курсів та рівнів спеціальності Соціальна робота: розуміння понять «криза», «стрес», «травма»; застосування підходу «резилієнс» для формування навичок роботи з постраждалими; знання про «групу підтримки». Так, наприклад, під час лекційних занять за темами, що стосуються соціальної роботи з різними групами клієнтів, доречним буде використання проблемно-пошукового методу навчання, що полягатиме у створенні добірки наукових публікацій про вплив «кризи», «стресу», «травми» на соціально-психологічний розвиток дітей та дорослих, які опинилися у складних життєвих обставинах (наприклад, внутрішньо переміщені особи тощо). А вже на семінарських або практичних заняття розумову діяльність здобувачів вищої освіти можна спрямувати на пошук механізмів надання соціально-психологічної підтримки клієнтам різних вікових та соціальних груп.

В умовах війни мобільність у наданні соціально-психологічної підтримки представлена інтегрованою діяльністю ряду фахівців: психологів, соціальних працівників, волонтерів, громадських діячів. Таким чином, відпрацювати здобуті навички можна у тренінговій роботі, залучаючи саме представників різних сфер у ролі фасилітаторів/ коучів для проведення сюжетно-рольових ігор, під час ігор-драматизацій або для проведення арт-вправ. У значній кількості наукових праць зазначається, що люди швидше відновлюються від впливу криз, стресів та травматичних ситуацій тоді, коли почуваються в безпеці, мають тісні (родинні) зв'язки, перебувають у спокої; мають доступ до соціальної, фізичної та емоційної підтримки, а також знаходять способи допомогти собі [1, 22]. Таким чином, підкреслимо важливість ознайомлення здобувачів спеціальності соціальна робота з теоретичним аспектом використання підходу «резилієнс», а також

відпрацюванням навичок його реалізації у майбутній професійній діяльності, наприклад, під час засідань круглого столу. У загальному розумінні сутність поняття «резилієнс» – це стресостійкість, життєстійкість, травмостійкість. Воно увійшло до змісту наукових досліджень про людину з механіки, де означало фізичну здатність матеріалу повертатись у вихідний стан. Сьогодні цей термін широко застосовують у психології, медицині, соціальній роботі та інших соціальних науках і розглядають у контексті впливу на людину несприятливих (екстремальних, загрозливих, стресових) умов і здатності до нормального (здорового) функціонування людини та соціальної системи (сім'ї, громади, організації)[2, 24]. Як соціальний конструкт «резилієнс» у своїй дієвості використовує ресурси підтримки на чотирьох рівнях: особа; сім'я; громада; суспільство. Таким чином, підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери має обов'язково висвітлювати специфіку відновлення внутрішніх станів клієнтів усіх зазначених рівнів (розробка алгоритму надання соціально-психологічної підтримки населенню в умовах війни; відпрацювання навичок індивідуального та групового консультивання; ознайомлення здобувачів з профілактичними заходами щодо попередження емоційного вигорання соціального працівника тощо). Такий аспект, як знання про «групу підтримки» є не менш важливим у підготовці майбутніх соціальних працівників. Так, під час освітнього процесу важливо розглянути переваги організації «груп підтримки», що полягають в отриманні інформації та побудові нових життєвих перспектив; у розв'язання проблемних ситуацій через відпрацювання різних стратегій; в емоційній підтримці, що сприяє емоційному вираженню клієнтів. Групи підтримки – це певний колектив людей, які регулярно збираються для надання допомоги один одному у вирішенні проблем, що спричиняє зміни у їх повсякденному житті через обмін досвідом. Зазвичай, ця проблема є спільною для всіх членів групи. В межах продовження вивчення вказаної теми нами планується розробка кейсів для використання у професійній підготовці соціальних працівників саме стосовно розуміння понять «криза», «стрес», «травма»; застосування підходу «резилієнс» для формування навичок роботи з постраждалими; знання про «групу підтримки».

ЛІТЕРАТУРА

1. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: посібник з проведення тренінгу / [Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко; за заг. ред. Н. Гусак]; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: НаУКМА, 2017. 174 с.
2. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навч.-метод. посіб. / [Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко; за заг. ред. Н. Гусак]; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: НаУКМА, 2017. 92 с.

3. Соціальна психологія: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

УДК 378: 37.013.78

Сушко В. В.

*доктор філософії, учитель української мови та літератури
Херсонської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4*

Херсонської міської ради

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Україна є багатонаціональною державою, з поліетнічним складом населення, що детермінує створення полікультурного середовища у закладах загальної середньої освіти. Політико-економічне та соціокультурне трансформаційне сьогодення нашої країни, що спричинено також її інтеграційним поступом у світовий глобалізаційний континіум, зумовлюють важливість формування в учнів відповідної аксіологічної системи, що уможливило б адекватне співіснування, як у середині України, так і за її межами, з представниками своєї та інших націй, народностей, які різняться не тільки зовнішньо-фізіологічно, а також і внутрішньо культуро-аксіологічно.

Однією з ознак високодуховного та інтелектуального розвитку як окремої особистості, так і групи людей, певної спільноти чи соціуму є толерантність [4, 36]. Така високодуховна чеснота, на думку М. Бикової, має велике значення для розвитку соціального клімату, а також впливає на міжособистісні відносини, політику, і є найбільш актуальним завданням для формування й розвитку сучасної людини та її виховання [2, 3]. Формування толерантності науковиця відносить до основних напрямів виховання, що є актуальною задачею сьогодення [2, 4].

Проблеми духовного виховання особистості, зокрема формування в учнів толерантності, у світлі аксіологічної системи розглядали науковці: І. Бех, М. Бикова, А. Молчанова, О. Невмержицька та ін.

Таким чином, питання формування в учнів толерантності в умовах полікультурного середовища є на сьогодні актуальним.

Метою статті є висвітлення питання формування в учнів толерантності як однієї з основних аксіологічних проблем у полікультурному середовищі.